

Monika Urbaniak*

Uniwersytet Medyczny w Poznaniu

ODMOWA SPORZĄDZENIA SKARGI KONSTYTUCYJNEJ PRZEZ PROFESJONALNEGO PEŁNOMOCNIKA WYZNACZONEGO Z URZĘDU

Skarga konstytucyjna stanowi jeden z konstytucyjnych środków ochrony wolności i praw. Zgodnie z treścią art. 79 Konstytucji RP¹ każdy, którego konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. Wyjątek spod możliwości wniesienia skargi konstytucyjnej stanowi prawo do azylu. Jak zauważa Krzysztof Wojtyczek, jest ona nie tylko instrumentem ochrony praw konstytucyjnych, ale również stanowi odrębne prawo podmiotowe chronione konstytucyjnie². Obecnie zasady wnoszenia skargi konstytucyjnej określa ustawa z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym³. Termin do wniesienia skargi konstytucyjnej został niezmienniony i podobnie jak we wcześniejszych rozwiązaniach ustawowych może ona zostać wniesiona po wyczerpaniu drogi prawnej, o ile droga ta jest przewidziana, w ciągu 3 miesięcy od dnia doręczenia skarżącemu prawomocnego wyroku, ostatecznej decyzji lub innego ostatecznego rozstrzygnięcia (art. 77 ust. 1 ustawy o organizacji TK).

W niniejszym opracowaniu skoncentrowano się na analizie instytucji odmowy sporządzenia skargi konstytucyjnej przez pełnomocnika z urzędu. Rozważania te zostały dokonane na tle rozwiązań prawnych dotyczących terminu wniesienia skargi konstytucyjnej, a także przepisów regulujących wyznaczenie pełnomocnika z urzędu. Problematyka ta rzadko stanowi przedmiot rozważań

* monika.urbaniak@ump.edu.pl

¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483, ze zm.).

² K. Wojtyczek, *Sądowictwo konstytucyjne w Polsce. Wybrane zagadnienia*, Warszawa 2013, s. 122.

³ Dz. U. z 2016 r., poz. 2072 [dalej: ustawa o organizacji TK].

doktryny, a ma ona doniosłe znaczenie praktyczne z perspektywy zagwarantowania praw jednostki w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym, ale również z perspektywy pełnomocnika procesowego i jego obowiązków względem strony w tym postępowaniu.

Trybunał Konstytucyjny został powołany do orzekania w sprawach zgodności z Konstytucją RP ustawy lub innego aktu normatywnego kwestionowanego w skardze konstytucyjnej, o której mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji (art. 33 ust. 2 ustawy o organizacji TK). Trybunał orzeka w składzie trzech sędziów w sprawach zażaleń na odmowę nadania dalszego biegu skargom konstytucyjnym, natomiast w składzie jednego sędziego w sprawie odmowy nadania dalszego biegu wnioskowi podmiotów, o których mowa w art. 191 ust. 1 pkt 3–5 Konstytucji, w sprawie zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawami albo skargom konstytucyjnym (art. 37 ust. 3 lit. c oraz art. 37 ust. 4 ustawy o organizacji TK).

Artykuł 44 ustawy o organizacji TK nakłada obowiązek zastępstwa skarżącego przez adwokata lub radcę prawnego. Stosownie do jego treści w zakresie sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej oraz zażalenia na postanowienie o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu, a także reprezentowania skarżącego w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym istnieje obowiązek zastępstwa skarżącego przez adwokata lub radcę prawnego, chyba że skarżącym jest sędzia, prokurator, adwokat, radca prawny, notariusz, profesor lub doktor habilitowany nauk prawnych. Wprowadzenie tzw. przymusu adwokacko-radcowskiego ma stanowić filtr skarg bezzasadnych i wątpliwych z merytorycznego punktu widzenia⁴. Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z dnia 18 marca 2015 r. stwierdził, że przymus adwokacko-radcowski pełni funkcję gwarancyjną i jego zadaniem jest zapewnienie, że skargi konstytucyjne będą sporządzane przez osoby mające wiedzę i doświadczenie konieczne do ich prawidłowego przygotowania, a jednocześnie skargi nie mają być formułowane w sprawach, w których nie występują przesłanki ich złożenia⁵. Pismo skarżącego, które nie zostało sporządzona przez profesjonalnego pełnomocnika, jest traktowane jako dokument, który Trybunał pozostawia bez rozpoznania, albowiem nie stanowi on skargi konstytucyjnej⁶.

W przypadku, w którym skarżący nie ma możliwości poniesienia kosztów pomocy prawnej, może złożyć do sądu rejonowego swego miejsca zamieszkania wniosek o ustanowienie dla siebie adwokata lub radcy prawnego z urzędu (art. 44 ust. 2). Jest istotne, aby wniosek został złożony przed upływem trzymie-

⁴ M. Masternak-Kubiak, *Procedura postępowania w sprawie skargi konstytucyjnej* [w:] *Skarga konstytucyjna*, red. J. Trzciński, Warszawa 2000, s. 183.

⁵ Postanowienie TK z dnia 18 maja 2015 r., Ts 43/15.

⁶ M. Dąbrowski, *Skarga konstytucyjna w polskim porządku prawnym* [w:] *Skarga konstytucyjna. Zagadnienia teorii i praktyki*, red. K. Urbaniak, Poznań 2015, s. 260.

sięcznego terminu do złożenia skargi konstytucyjnej⁷. Przesłanką ustanowienia pełnomocnika z urzędu dla strony zwolnionej z ponoszenia kosztów sądowych jest potrzeba udziału pełnomocnika w sprawie⁸. Wskazać przy tym należy, że wystąpienie przez stronę z wnioskiem o ustanowienie pełnomocnika z urzędu nie jest uzależnione od uprzedniego zwolnienia osoby fizycznej z kosztów sądowych. Sądem właściwym do rozpoznania wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu w celu sporządzenia skargi konstytucyjnej jest sąd rejonowy miejsca zamieszkania skarżącego. W tym miejscu należy przytoczyć treść art. 117 § 2 k.p.c.⁹, zgodnie z którym osoba fizyczna, niezwolniona przez sąd od kosztów sądowych, może się domagać ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, jeżeli złoży oświadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ponieść kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Ustanowienie pełnomocnika z urzędu celem sporządzenia skargi konstytucyjnej oraz reprezentacji przed Trybunałem Konstytucyjnym jest uzasadnione wyłącznie ze względu na niemożność poniesienia przez skarżącego kosztów wynagrodzenia pełnomocnika bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Wniosek o ustanowienie pełnomocnika strona zgłasza wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych lub osobno, na piśmie lub ustnie do protokołu, w sądzie, w którym sprawa ma być wytoczona lub już się toczy (art. 117 § 4 k.p.c.). Sąd zgodnie z treścią art. 117 § 5 k.p.c. uwzględni wniosek, jeśli udział adwokata lub radcy prawnego uzna za potrzebny. Wyznaczenie pełnomocnika w sprawie będzie leżało w gestii odpowiednio okręgowej rady adwokackiej bądź okręgowej rady radców prawnych. W postępowaniu w sprawie sporządzenia skargi konstytucyjnej, z uwagi na zawilość sprawy, a także specjalizację pełnomocników procesowych właśnie w tym zakresie, należałoby zastanowić się nad zmianą przepisów, które do sporządzenia skargi konstytucyjnej bądź opinii o niezasadności jej wniesienia, przewidywałyby uprawnienie strony do żądania wyznaczenia konkretnego pełnomocnika do takiej sprawy, oznaczonego z imienia i nazwiska¹⁰.

Zgodnie z treścią art. 44 ust. 3 ustawy o organizacji TK złożenie wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu wstrzymuje bieg terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej. Na skutek złożenia przez skarżącego wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu zostaje zawieszony termin, o którym mowa w art. 77 ustawy o organizacji TK. Wznowienie biegu tego terminu następuje pierwszego dnia po dniu:

⁷ M. Masternak-Kubiak, *Procedura postępowania...*, s. 182.

⁸ B. Szmulik, *Skarga konstytucyjna. Polski model na tle porównawczym*, Warszawa 2006, s. 154.

⁹ Ustawa z dnia 17 listopada 1974 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r., poz. 1822) [dalej: k.p.c.].

¹⁰ Na podobny problem, dotyczący zasad przyznawania pomocy prawnej z urzędu w postępowaniu cywilnym wskazywał Minister Sprawiedliwości w odpowiedzi na wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich w piśmie z 17 sierpnia 2007 r., <https://www.rpo.gov.pl/pliki/12214021800.pdf> [dostęp: 14.03.2018].

- 1) doręczenia adwokatowi lub radcy prawnemu rozstrzygnięcia właściwego organu o wyznaczeniu go pełnomocnikiem skarżącego;
- 2) uprawomocnienia się postanowienia sądu o oddaleniu wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego;
- 3) doręczenia skarżącemu postanowienia oddalającego zażalenie na postanowienie o oddaleniu wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego.

Skargę konstytucyjną, która wpłynie do Trybunału Konstytucyjnego, prezes kieruje do wyznaczonego przez siebie sędziego Trybunału w celu wstępnego rozpoznania na posiedzeniu niejawnym (art. 61). Jeżeli skarga konstytucyjna spełnia wymagania przewidziane w ustawie oraz skarga nie jest oczywiście bezzasadna, Trybunał Konstytucyjny wydaje postanowienie o nadaniu skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Jeżeli skarga konstytucyjna nie spełnia wymagań przewidzianych w ustawie, a usunięcie braków jest możliwe, wyznaczony sędzia Trybunału wydaje zarządzenie, w którym wzywa do ich usunięcia w terminie 7 dni od dnia doręczenia zarządzenia. Trybunał Konstytucyjny w składzie jednego sędziego Trybunału wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu, jeżeli:

- 1) skarga konstytucyjna nie spełnia wymogów określonych w ustawie i usunięcie braków nie jest możliwe;
- 2) braki nie zostały usunięte w terminie;
- 3) skarga konstytucyjna jest oczywiście bezzasadna.

Na postanowienie o odmowie nadania skardze biegu skarżącemu przysługuje zażalenie do Trybunału w terminie 7 dni od dnia jego doręczenia. Trybunał, na posiedzeniu niejawnym, postanowieniem pozostawia bez rozpoznania zażalenie wniesione po upływie terminu. Po stwierdzeniu, że zażalenie zostało wniesione w terminie, prezes Trybunału kieruje je do rozpoznania na posiedzeniu niejawnym przez Trybunał i wyznacza termin rozpoznania. Trybunał, uwzględniając zażalenie, wydaje postanowienie o nadaniu dalszego biegu skardze konstytucyjnej. Na postanowienie o nieuwzględnieniu zażalenia nie przysługuje zażalenie.

Należy wskazać, że wyznaczenie pełnomocnika z urzędu w celu wniesienia skargi konstytucyjnej nie nakłada na niego obowiązku sporządzenia określonego środka zaskarżenia. Pełnomocnik nie jest związany opinią strony i może odmówić jej sporządzenia, jeśli nie zachodzą przesłanki uzasadniające sporządzenie skargi konstytucyjnej. Warto przytoczyć treść uchwały Sądu Najwyższego z dnia 21 września 2000 r., który uznał, że „adwokat ustanowiony dla strony przez sąd może odmówić sporządzenia kasacji, jeżeli byłaby ona niedopuszczalna lub oczywiście bezzasadna”. W przypadku stwierdzenia przez pełnomocnika braku podstaw do wniesienia skargi ma on obowiązek sporządzenia w tym przedmiocie pisemnej opinii prawnej. Należy w tym miejscu podnieść, że sporządzenie przez pełnomocnika z urzędu opinii o braku podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej nie zamyka skarżącemu drogi do złożenia tego środka

prawnego, albowiem ma on możliwość skorzystania z pełnomocnika z wyboru, jak również wystąpić o ustanowienie kolejnego pełnomocnika z urzędu.

Trzeba zauważyć, że również organy samorządów prawniczych widzą problem oceny zasadności sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej przez profesjonalnych pełnomocników. Naczelna Rada Adwokacka sprawuje nadzór nad działalnością pełnomocników wyznaczonych z urzędu do sporządzenia skargi konstytucyjnej. W związku z tym w uchwale z dnia 15 września 2007 r. nr 61/2007 zajęła stanowisko w sprawie trybu postępowania adwokatów wyznaczonych z urzędu do oceny zasadności sporządzenia i wniesienia kasacji, skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia i skargi konstytucyjnej¹¹, precyzując zasady postępowania adwokata występującego w takiej sprawie. Na marginesie niniejszych rozważań należy dodać, że zgodnie z § 2 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu, w przypadkach nieujętych w Zbiorze adwokat powinien kierować się zasadami ustalonymi w uchwałach władz samorządu adwokackiego, w orzecznictwie dyscyplinarnym oraz w normach zwyczajowych przyjętych przez środowisko adwokackie. Przepis ten nakłada zatem na adwokatów obowiązek przestrzegania postanowień ww. uchwały. Poza zakresem niniejszych rozważań pozostawiam kwestię rozstrzygania kolizji pomiędzy przepisami powszechnie obowiązującego prawa a prawem wewnątrzcorporacyjnym. Z treści analizowanej uchwały nr 61/2007 wynika m.in., że badanie sprawy pod kątem oceny, czy zachodzą przesłanki do sporządzenia skargi konstytucyjnej, powinno nastąpić niezwłocznie. Ponadto uchwała ta nakłada na pełnomocnika, w przypadku odmowy sporządzenia skargi konstytucyjnej, obowiązek sporządzenia opinii w formie pisemnej, doręczenia jej bez zbędnej zwłoki klientowi i dziekanowi ORA. W uchwale tej nie został uwzględniony sąd jako podmiot, któremu doręcza się opinię. Przyjęte w treści uchwały rozwiązanie prawdopodobnie ma na celu ochronę interesów strony poprzez nieujawnienie sądowi treści opinii sprzecznej z oczekiwaniami strony, w której pełnomocnik akceptuje niekorzystne dla strony orzeczenie, nie znajdując podstaw do dalszego jego zaskarżenia¹². Ponadto z pkt 4 uchwały wynika, że wyznaczony adwokat jest obowiązany zawiadomić niezwłocznie sąd o sporządzeniu opinii i przesłanie jej klientowi i dziekanowi ORA. Odmowa sporządzenia skargi konstytucyjnej wymaga zatem formy pisemnej, doręczonej niezwłocznie klientowi oraz dziekanowi Okręgowej Rady Adwokackiej. Z pkt 4 analizowanej uchwały wynika obowiązek przesłania zawiadomienia sądu o sporządzeniu opinii, a samą opinię należy przesłać klientowi i dziekanowi ORA. Uchwała w odmien-

¹¹ Uchwała Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 15 września 2007 r. nr 61/2007. w sprawie trybu postępowania adwokatów wyznaczonych z urzędu do oceny zasadności sporządzenia i wniesienia kasacji, skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia i skargi konstytucyjnej, www.adwokatura.pl [dostęp: 14.03.2018].

¹² Ł. Chojniak, *O wybranych problemach ze stosowaniem materialnego prawa dyscyplinarnego adwokatów z perspektywy gwarancji obwinionego do rzetelnego postępowania*, „Białostockie Studia Prawnicze” 2017, Vol. 22, nr 1, s. 80.

ny sposób reguluje zatem obowiązek doręczenia opinii o odmowie sporządzenia skargi konstytucyjnej niż przepisy prawa powszechnego¹³. Kodeks Etyki Radcy Prawnego z kolei w brzmieniu z 2007 r.¹⁴ w art. 28 ust. 7 wskazywał, że w razie prowadzenia sprawy z urzędu radca prawny przedstawia klientowi pisemną opinię prawną o braku podstaw do wniesienia środka zmierzającego do wzruszenia orzeczenia sądowego lub skargi konstytucyjnej. W przypadku, gdy radca prawny został wyznaczony przez prezesa sądu do prowadzenia sprawy – winien zawiadomić o swoim stanowisku dziekana izby oraz sąd w sposób wskazany w ustawie. W obecnym brzmieniu Kodeksu Etyki Radcy Prawnego z 2014 r.¹⁵ brak jest postanowień wprost odnoszących się do sporządzania opinii prawnej o braku podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej. W odniesieniu do adwokatów Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu w § 57 stanowi, że jeżeli adwokat uzna, że wniesienie środka odwoławczego (również skargi konstytucyjnej) w prowadzonej przez niego sprawie z wyboru lub urzędu jest bezzasadne, a klient z tym stanowiskiem się nie zgadza, powinien bez zbędnej zwłoki wypowiedzieć pełnomocnictwo lub powiadomić organ ustanawiający. W świetle poczynionych rozważań należy stwierdzić, że powiadomienie organu ustanawiającego adwokata z urzędu powinno nastąpić zgodnie z postanowieniami Kodeksu Etyki bezzwłocznie. Z drugiej jednak strony w takiej sytuacji, w oparciu o normy wynikające z k.p.c., adwokat jest ponadto zobowiązany do niezwłocznego zawiadomienia strony oraz sądu o tym fakcie, z zastrzeżeniem, że nie może to nastąpić później niż w terminie dwóch tygodni od dnia zawiadomienia go o wyznaczeniu. Za naruszenia tego obowiązku może grozić adwokatowi odpowiedzialność dyscyplinarna.

Stosownie do postanowień art. 118 § 5 k.p.c., jeżeli adwokat lub radca prawny ustanowiony w związku z postępowaniem ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie stwierdza podstaw do jej wniesienia, jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić na piśmie o tym stronę oraz sąd, nie później niż w terminie dwóch tygodni od dnia zawiadomienia go o wyznaczeniu. Do zawiadomienia adwokat lub radca prawny dołącza sporządzoną przez siebie opinię o braku podstaw do wniesienia skargi. Opinia nie jest załączana do akt sprawy i nie jest doręczana stronie przeciwnej. Należy zauważyć, że po pierwsze, analizowany przepis nie reguluje wymagań co do treści opinii o niecelowości wnoszenia skargi konstytucyjnej. Po drugie, przepis ten nie wskazuje obowiązku doręczenia opinii o niecelowości również dziekanowi rady adwokackiej, na który to obowiązek wskazuje analizowana wyżej uchwała. Trzeba przy

¹³ Por. U. Fronczek, *Czynności pełnomocnika z urzędu w przedmiocie odmowy sporządzenia skargi kasacyjnej do Naczelnego Sądu Administracyjnego wobec nowelizacji art. 177 P.S.A.*, „Palestra” 2016, poz. 4/A, s. 46.

¹⁴ Kodeks Etyki Radcy Prawnego – Załącznik do Uchwały nr 5 VIII Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 10 listopada 2007 r.

¹⁵ Załącznik do uchwały nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r.

tym wskazać, że opinia ta, sporządzona przez pełnomocnika skarżącego, podlega ocenie sądu. Na marginesie niniejszych rozważań należy podnieść, że brak jest przepisów prawa powszechnego określających elementy opinii o bezzasadności wnoszenia skargi konstytucyjnej. Stosownie do brzmienia art. 118 § 6 k.p.c. nakazującego, aby opinia sporządzona przez profesjonalnego pełnomocnika była odpowiedniej jakości, jeżeli opinia taka nie została sporządzona z zachowaniem zasad należytej staranności, sąd zawiadamia o tym właściwy organ samorządu zawodowego, do którego należy adwokat lub radca prawny. W takim przypadku właściwa okręgowa rada adwokacka lub rada okręgowej izby radców prawnych wyznaczy innego adwokata lub radcę prawnego. Na uwagę zasługuje również fakt, że strona skarżąca, ze względu na wyznaczenie pełnomocnika z urzędu uznaje, że wyznaczający go sąd rejonowy przesądził o zasadności merytorycznej skargi konstytucyjnej. Jeśli pełnomocnik w wyniku dokonanej analizy akt sprawy uzna o braku zasadności wniesienia skargi, czynność pełnomocnika, polegająca na sporządzeniu opinii o niecelowości wniesienia skargi, jest przez skarżącego kwestionowana. W praktyce zdarza się, że strona niezadowolona z faktu sporządzenia przez pełnomocnika z urzędu opinii o niecelowości sporządzenia skargi konstytucyjnej występuje o zmianę tego pełnomocnika. W sytuacji wyznaczenia nowego pełnomocnika przez organ samorządu zawodowego termin do złożenia skargi ulega zawieszeniu następnego dnia od zawiadomienia przez pełnomocnika sądu o opinii. Wznowi on bieg następnego dnia po dniu doręczenia nowemu pełnomocnikowi procesowemu rozstrzygnięcia właściwego organu o wyznaczeniu go pełnomocnikiem skarżącego¹⁶.

Należy zauważyć, że ustawowy termin dwóch tygodni na zawiadomienie strony i sądu o stwierdzeniu przez pełnomocnika braku podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej jest w praktyce bardzo trudny do zachowania przez wyznaczonego pełnomocnika procesowego. W konsekwencji ustanowienia pełnomocnika sąd zwraca się do właściwej okręgowej rady adwokackiej lub rady okręgowej izby radców prawnych (art. 117³ § 1 k.p.c.). Właściwa okręgowa rada (adwokacka lub okręgowej izby radców prawnych) wyznacza adwokata lub radcę prawnego niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie dwóch tygodni, zawiadamiając o tym sąd. Trzeba wskazać, że postulat niezwłoczności wyznaczenia pełnomocnika jest niezwykle aktualny w przypadku sporządzenia skargi konstytucyjnej, kiedy sprawa jest w toku i zachodzi potrzeba jak najszybszej interwencji¹⁷. W zawiadomieniu o wyznaczeniu pełnomocnika właściwa okręgowa rada adwokacka lub rada okręgowej izby radców prawnych wskazuje imię i nazwisko wyznaczonego adwokata lub radcy prawnego oraz jego adres

¹⁶ M. Kućka, *Termin wniesienia skargi konstytucyjnej*, „Zagadnienia Sądownictwa Konstytucyjnego” 2014, nr 102, s. 95.

¹⁷ T. Erciński (red), P. Grzegorzcyk, J. Gudowski, K. Weitz, M. Jędrzejewska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 1, *Postępowanie rozpoznawcze*, wyd. 5. Warszawa 2016.

do doręczeń. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 2 marca 2012 r.¹⁸ uznał, że konsekwencje wynikające z wyznaczenia adwokata lub radcy prawnego pełnomocnikiem z urzędu następują z chwilą, gdy sąd uzyska od okręgowej rady adwokackiej lub rady okręgowej izby radców prawnych informację o wyznaczeniu adwokata (radcy prawnego) wraz z informacją o jego adresie do doręczeń. Wraz z zawiadomieniem o wyznaczeniu pełnomocnik uzyskuje prawo wglądu w akta. W praktyce może zaistnieć sytuacja, że akta sprawy znajdują się u sędziego, a pełnomocnik nie może skontaktować się ze skarżącym (z uwagi na to, że w zawiadomieniu o wyznaczeniu na pełnomocnika jest podane wyłącznie imię i nazwisko skarżącego i sygnatura akt sprawy, bez wskazania jego adresu do korespondencji), a przedmiot skargi konstytucyjnej nie zostanie przez skarżącego wystarczająco sprecyzowany. W takiej sytuacji pełnomocnik, pomimo uzyskania informacji o jego wyznaczeniu, nie ma możliwości zapoznania się z aktami sprawy. Dochowanie przez pełnomocnika ustawowego terminu dwóch tygodni na poinformowanie strony i sądu o stwierdzeniu braku podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej jest w takiej sytuacji bardzo utrudnione, a w niektórych przypadkach niemożliwe. Należy także zauważyć, że w związku z tym, iż termin na wniesienie skargi ulega zawieszeniu, a nie przerwaniu, może zdarzyć się sytuacja, w której osoba wnosząca o ustanowienie pełnomocnika, choćby z powodu swej niezaradności, w dużym zakresie skonsumuje przysługujący jej okres trzech miesięcy, w efekcie czego wyznaczony pełnomocnik nie zdąży sporządzić opinii w ustawowym terminie na wniesienie skargi.

Odrębną kwestią pozostają koszty nieopłaconej pomocy prawnej w postępowaniu ze skargi konstytucyjnej. Co do zasady koszty te ponosi Skarb Państwa. W przypadku sporządzenia opinii o braku podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej stosownie do postanowień rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu¹⁹ oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu²⁰ profesjonalnym pełnomocnikom przysługują koszty nieopłaconej pomocy prawnej za prowadzenie sprawy w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym. Za sporządzenie i wniesienie skargi konstytucyjnej oraz za sporządzenie opinii o braku podstaw wniesienia tej skargi zostały one ukształtowane na równym poziomie i wynoszą 240 zł. Zważywszy na stopień skomplikowania sprawy, w której skarżący chciałby skorzystać z przy-

¹⁸ Postanowienie SN z dnia 2 marca 2012 r., I UZ 40/12.

¹⁹ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U., poz. 1714).

²⁰ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U., poz. 1715).

sługującego mu prawa do wniesienia skargi konstytucyjnej, jak również nakład pracy pełnomocnika profesjonalnego pozwalają na stwierdzenie, że koszty te kształtują się na niewysokim poziomie. Pod uwagę należy również wziąć fakt, że często zadaniem pełnomocnika jest ustalenie rzeczywistej woli strony w zakresie ustalenia przedmiotu skargi, co wymaga znacznego nakładu pracy ze strony pełnomocnika.

Przechodząc do uwag końcowych, należy stwierdzić, że stosowanie przez pełnomocników z urzędu przepisów prawa powszechnie obowiązującego w zakresie odmowy sporządzenia skargi konstytucyjnej napotyka na szereg trudności. Przede wszystkim należy wskazać na wynikający z treści art. 118 § 5 k.p.c. krótki termin do zawiadomienia strony oraz sądu o braku podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej, nałożony na adwokata lub radcę prawnego ustanowionego w związku z postępowaniem ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. *De lege ferenda* należy zgłosić konieczność wydłużenia terminu na zawiadomienie strony i sądu o stwierdzeniu przez pełnomocnika braku podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej. W tym zakresie, w szczególności w świetle przepisów wewnątrzkorporacyjnych samorządu adwokackiego, należałoby również doprecyzować obowiązek doręczenia takiej opinii poprzez precyzyjne określenie, czy należy ją doręczać również sądowi, czy tylko dziekanowi ORA i stronie. Należy również wskazać na niejednorodność stanowisk obu korporacji prawniczych, ponieważ korporacja radcowska odrębnym aktem o charakterze korporacyjnym problemu tego nie uregulowała. Warto podkreślić, że pełnomocnik działa w interesie strony i na jej rzecz, a zatem byłaby uzasadniona regulacja przerywająca termin na wniesienie skargi konstytucyjnej od momentu wniesienia o wyznaczenie pełnomocnika z urzędu. Taka regulacja z całą pewnością wpłynęłaby na pełniejszą ochronę wolności i praw człowieka i obywatela.

Monika Urbaniak

REFUSAL TO DRAFT A CONSTITUTIONAL COMPLAINT BY A PROFESSIONAL REPRESENTATIVE APPOINTED *EX OFFICIO*

A constitutional complaint is one of the constitutional means of the protection of human freedoms and rights. According to art. 79 of the Constitution of the Republic of Poland, in accordance with principles specified by the statute, everyone whose constitutional freedoms or rights have been infringed, shall have the right to appeal to the Constitutional Tribunal for its judgement on the conformity to the Constitution of a statute or another normative act upon which bases a court or organ of public administration has made a final decision on his freedoms or rights or on his obligations specified in the Constitution. An